

§ 27

Järjestöyhteistyön ja järjestöavustusten kaupunkitasoinen malli työryhmän selvitys

HEL 2022-006733 T 00 01 00

Päätös

Kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto merkitsi tiedoksi tämän päätöksen perusteluihin sisältyvät Järjestöyhteistyön ja järjestöavustusten kaupunkitasoinen malli-työryhmän työskentelyn tulokset.

Samalla jaosto merkitsi tiedoksi, että järjestöyhteistyötä, kaupungin avustustoimintaa, asukastoimintaa sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaatiota jatkosuunnitellaan seuraavien päälinjojen mukaisesti:

- Kaupungin avustustoiminnan muutoksissa keskitytään sotepen ja kunta-Helsingin väliseen vastuunjakoon. Kunta-Helsingin sisäistä avustustoiminnan työnjakoa ei muuteta.
- Kaupunginkansliaan keskitetään keskushallinnon ja sotepen avustusten hallinnollinen käsittely ja valmistelu (kuten avustusilmoitusten julkaiseminen, muu viestintä ja hakijaneuvonta, aikataulutus). Avustuspäätösten sisällöllisessä valmistelussa tehdään yhteistyötä ja hyödynnetään kaikkien toimialojen asiantuntemusta.
- Avustusten myöntämistä koskeva päätöksenteko jakautuu sen mukaan, mistä määrärahoista avustuksia myönnetään. Jos sotepen yleiskatteellista valtionrahoitusta koskevassa käyttösuunnitelmassa varaudutaan avustusten myöntämiseen, päätös tehdään sotepessä (lautakunta tai delegoinnin perusteella viranhaltija). Kunta-Helsingin budjettirahoitukseen perustuvassa avustustoiminnassa päätös tehdään keskushallinnossa (kaupunginhallitus tai delegoinnin perusteella viranhaltija).
- Valtionperintönä saatavista varoista rahoitettavat avustukset ovat kunta-Helsingin avustuksia ja niistä päätetään keskushallinnossa. Valtionperintöjen käyttötarkoituspäätöstä tarkistetaan niin, että niitä voidaan käyttää Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen (Hyte) liittyvään avustustoimintaan. Sosiaali-, terveystoimen ja pelastuslautakunta antaa lausunnon hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvistä avustuksista ennen niiden päätöksentekoa keskushallinnossa.

- Jaosto korostaa, että avustusten jakamisessa kiinnitetään jatkossa korostetusti huomiota järjestöjen yleishyödyllisyyteen, toiminnan vaikuttavuuteen sekä järjestöjen omavaraisuuteen.
- Järjestöyhteistyötä edistetään verkostomaisella mallilla, jota koordinoidaan kaupunginkansliasta. Kaupunki on alusta vapaalle kansalaistoiminnalle, jossa yhdessä tekeminen ja järjestöaloitteisuus on keskiössä. Lisäksi järjestöyhteistyön edistämiseksi perustetaan kaupunkitasoinen järjestöneuvottelukunta sekä tarvittaessa toimialatasoisia järjestöneuvottelukuntia
- Jatkovalmistelussa turvataan, että kaupungin omien asukastalojen toiminta jatkuu nykyisen toimintamallin pohjalta kaupungin ylläpitäminä kaikille avoimina, maksuttomina yhteisinä olohuoneina ja matalan kynnyksen yhteisöllisen sosiaalityön toimintana, jossa yhdistyvät vapaa-ajanvietto, harrastaminen, työllistäminen, digituki, palveluneuvonta sekä mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa, ja että taloissa on jatkossakin riittävä sosiaaliohjauksen resurssi.
- Asukastalotoiminnan ja ruoka-avun (Stadin Safka) tehtävät keskitetään kaupunginkansliaan. Siirron yhteydessä varmistetaan, että kyseisillä toiminnoilla on myös jatkossa toimiva poliittinen ohjaus. Arvioidaan vuonna 2024, miten muutoksen myötä asukasosallisuutta ja asukastaloja on saatu kehitettyä asukkaiden tarpeisiin.

Käsittely

Vastaehdotus:

Daniel Sazonov: Tehdään päätökseen kappaleeseen 2 seuraavanlaiset lisäykset / muutokset:

Lisäys 1:

Valtionperintönä saatavista varoista rahoitettavat avustukset ovat kunta-Helsingin avustuksia ja niistä päätetään keskushallinnossa. Valtionperintöjen käyttötarkoituspäätöstä tarkistetaan niin, että niitä voidaan käyttää Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen (Hyte) liittyvään avustustoimintaan.

LISÄYS: Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antaa lausunnon hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvistä avustuksista ennen niiden päätöksentekoa keskushallinnossa.

Lisäys 2:

Jaosto korostaa, että avustusten jakamisessa kiinnitetään jatkossa korostetusti huomiota järjestöjen yleishyödyllisyyteen, toiminnan vaikuttavuuteen sekä järjestöjen omavaraisuuteen.

Muutos ja lisäys 3:

Järjestöyhteistyötä edistetään verkostomaisella mallilla, jota koordinoidaan kaupunginkansliasta. Kaupunki on alusta vapaalle kansalaistoinnille, jossa yhdessä tekeminen ja järjestöaloitteisuus on keskiössä. POIS: Kaupungin itsensä organisoima ja ohjaama neuvottelukuntamalli tai muukaan pysyviin edustuksellisiin rakenteisiin perustuva malli ei sovi kovinkaan hyvin yhteen alusta-ajatteluun.

LISÄYS: Lisäksi järjestöyhteistyön edistämiseksi perustetaan kaupunkitasoinen järjestöneuvottelukunta sekä tarvittaessa toimialatasoisia järjestöneuvottelukuntia.

Lisäys 4:

"Jatkovalmistelussa turvataan, että kaupungin omien asukastalojen toiminta jatkuu nykyisen toimintamallin pohjalta kaupungin ylläpitäminä kaikille avoimina, maksuttomina yhteisinä olohuoneina ja matalan kynnyksen yhteisöllisen sosiaalityön toimintana, jossa yhdistyvät vapaa-ajanvietto, harrastaminen, työllistäminen, digituki, palveluneuvonta sekä mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa, ja että taloissa on jatkossakin riittävä sosiaaliohjauksen resurssi."

Lisäys 5:

Asukastalotoiminnan ja ruoka-avun (Stadin Safka) tehtävät keskitetään kaupunginkansliaan. LISÄYS: Siirron yhteydessä varmistetaan, että kyseisillä toiminnoilla on myös jatkossa toimiva poliittinen ohjaus. Arvioidaan vuonna 2024, miten muutoksen myötä asukasosallisuutta ja asukastaloja on saatu kehitettyä asukkaiden tarpeisiin.

Jaosto hyväksyi yksimielisesti Daniel Sazonovin vastaehdotuksen mukaisesti muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Johanna Seppälä, Osallisuus- ja neuvontayksikön päällikkö, puhelin: 09 310 79780
johanna.m.seppala(a)hel.fi
Katja Rimpilä, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto merkitsee tiedoksi tämän päätöksen perusteluihin sisältyvät Järjestöyhteistyön ja järjestöavustusten kaupunkitasoinen malli -työryhmän työskentelyn tulokset.

Samalla jaosto merkitsee tiedoksi, että järjestöyhteistyötä, kaupungin avustustoimintaa, asukastoimintaa sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaatiota jatkosuunnitellaan seuraavien päälinjojen mukaisesti:

- Kaupungin avustustoiminnan muutoksissa keskitytään sotepen ja kunta-Helsingin väliseen vastuunjakoon. Kunta-Helsingin sisäistä avustustoiminnan työnjakoa ei muuteta.
- Kaupunginkansliaan keskitetään keskushallinnon ja sotepen avustusten hallinnollinen käsittely ja valmistelu (kuten avustusilmoitusten julkaiseminen, muu viestintä ja hakijaneuvonta, aikataulutus). Avustuspäätösten sisällöllisessä valmistelussa tehdään yhteistyötä ja hyödynnetään kaikkien toimialojen asiantuntemusta.
- Avustusten myöntämistä koskeva päätöksenteko jakautuu sen mukaan, mistä määrärahoista avustuksia myönnetään. Jos sotepen yleiskatteellista valtionrahoitusta koskevassa käyttösuunnitelmassa varaudutaan avustusten myöntämiseen, päätös tehdään sotepessä (lautakunta tai delegoinnin perusteella viranhaltija). Kunta-Helsingin budjettirahoitukseen perustuvassa avustustoiminnassa päätös tehdään keskushallinnossa (kaupunginhallitus tai delegoinnin perusteella viranhaltija).
- Valtionperintönä saatavista varoista rahoitettavat avustukset ovat kunta-Helsingin avustuksia ja niistä päätetään keskushallinnossa. Valtionperintöjen käyttötarkoituspäätöstä tarkistetaan niin, että niitä voidaan käyttää Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen (Hyte) liittyvään avustustoimintaan.
- Järjestöyhteistyötä edistetään verkostomaisella mallilla, jota koordinoidaan kaupunginkansliasta. Kaupunki on alusta vapaalle kansalaistoiminnalle, jossa yhdessä tekeminen ja järjestöaloitteisuus on keskiössä. Kaupungin itsensä organisoima ja ohjaama neuvottelukuntamalli tai muukaan pysyviin edustuksellisiin rakenteisiin perustuva malli ei sovi kovinkaan hyvin yhteen alusta-ajatteluun.

- Asukastalotoiminnan ja ruoka-avun (Stadin Safka) tehtävät keskitehtään kaupunginkansliaan.

Esittelijän perustelut

Edellä mainitut jatkovalmistelua ohjaavat linjaukset perustuvat järjestöyhteistyön ja järjestöavustusten kaupunkitasoinen malli -työryhmän työhön ja esittelijän siitä tekemiin johtopäätöksiin. Linjaukset eivät edellyttäne toimielinpäätöksentekoa, vaan mahdollisesti tarvittavat toimintäsääntöjen muutokset ja henkilöstöä koskevat päätökset voidaan tehdä viranhaltijapäätöksinä. Linjausten edellyttämät taloudelliset järjestelyt voidaan tehdä osana talousarvion 2023 valmistelua ja päättää talousarvion yhteydessä.

Työryhmän työskentely ja tulokset

Kansliapäällikkö asetti Järjestöyhteistyön ja järjestöavustusten kaupunkitasoinen malli -työryhmän ajalle 14.4.-20.5.2022. Työryhmän tehtävänä oli laatia kaupunkiyhteinen järjestöyhteistyön ja järjestöavustusten jakamisen malli ja ehdottaa koordinoititehtävän tarkoituksenmukaisinta sijoittumista kaupungin organisaatiossa. Työskentelyssä tuli selvittää järjestökentän näkemyksiä. Lisäksi työryhmän tuli tarkastella näkökulmina ainakin järjestöyhteistyön määrittelyä ja järjestökentän toimijoita, järjestöavustusten hallinnoinnin tehokkuutta ja tarkoituksenmukaisuutta, asukasosallisuuden ja asukas-yhteistyön malleja sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevia tavoitteita, toimenpiteitä, yhteistyötä ja seurantaa. Työryhmä tarkensi terveyden ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta työtä siten, että selvitystyö keskittyi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021) 6 §:n mukaisen uuden neuvotteluelvoitteen sekä järjestöjen toimintaedellytysten ja vaikutusmahdollisuuksien tukemisen tarkasteluun.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto käsiteli kokouksessaan 2.5.2022 § 19 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen eräiden toimintojen uudelleenjärjestelytarpeita. Jaosto merkitsi tiedoksi, että Helsingin kaupungin järjestöyhteistyötä ja järjestöavustustoimintaa koskeva kaupunkiyhteinen malli valmistellaan erikseen toimivaltaisen viranomaisen päätettäväksi. Jaosto katsoi, että järjestöyhteistyön ja järjestöavustustoiminnan järjestämistä koskeva päätös on periaatteellisesti niin merkittävä, että kaupunginhallituksella tai kaupunginhallituksen alaisella sotepe-jaostolla tulee olla mahdollisuus ottaa asiaan kantaa. Jaosto katsoi, että kumppanuutta sote-järjestöjen kanssa on syytä tiivistää luomalla jatkuva ja säännöllinen yhteistyön rakenne esimerkiksi määrittelemällä yhteyshenkilöt ja yhteistyön tavat so-

tepe-toimialan palveluissa, ei ainoastaan avustusvalmistelussa. Sote-järjestöjen neuvottelukunta tai vastaava toimitelmin mahdollistaisi jatkuvan vuoropuhelun toimintojen kehittämistä sote-palvelujen vastuuhenkilöiden ja järjestöjen välillä. Jaosto kehotti työryhmää valmistelemaan, mitkä järjestöavustukset jatkuisivat sisällöllisesti sotepe-toimialalla ja mitkä voisi sisällöllisesti siirtää kaupungin talousarvion puolelle. Tässä on syytä kiinnittää huomiota myös toiminnan yleishyödyllisyyteen, vaikuttavuuteen ja toimintaedellytysten varmistamiseen, jotta järjestöt voivat jatkossakin olla tärkeä osaaja ja resurssi Helsinkiä kehitettäessä ja asukkaiden tukena sekä mahdollistamassa asukkaiden osallistumista ja vaikuttamista.

Työryhmä järjesti järjestöjen kuulemistilaisuuden 10.5.2022. Kuulemiseen oli mahdollista osallistua myös vastaamalla Kerrokantasi-kyselyyn 4.-12.5.2022. Työryhmä hyödynsi kuulemiseen myös 10.5.2022 sotejärjestöille järjestettyä webinaaria, vanhusneuvoston ja Helsingin eläkeläisjärjestöt HEJ ry:n yhteistyötapaamista sekä nuorisojärjestöjen Helsinki Teamin 4.5.2022 tapaamista. Tilaisuuksien avulla tavoitettiin kaikkiaan noin 250 järjestötoimijaa ja Kerrokantasi-kyselyyn vastasi 26 eri tahoa. Palautteen mukaan järjestöt odottavat selkeitä rakenteita ja avoimempaa viestintää yhteistyöhön kaupungin ja järjestöjen välillä. Järjestöt toivovat lisää yhteiskehittämistä sekä sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Järjestöjen ja kaupungin välille toivotaan säännöllisiä tapauksia, joissa on mahdollisuus vaihtaa kuulumisia, mutta myös vaikuttaa ja verkostoitua. Järjestöt näkevät oman roolinsa kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä keskeisenä. Järjestöjen toiminnan tunnistetaan itsessään edistävän hyvinvointia ja terveyttä lisäämällä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Lisäksi järjestöt tukevat asukkaita erilaisissa elämäntilanteissa. Järjestöt toivovat lisää asukastiloja eri puolille Helsinkiä. Järjestöjen mukaan kaupungin tulisi olla aktiivinen asukastilaverkon kehittämisessä. Asukastila-kysymyksissä olisi potentiaalia laajempaan yhteistyöhön eri toimijoiden kesken. Järjestöjen avustamisessa pysyvyys ja jatkuvuus ovat toiminnan kannalta tärkeitä. Toisaalta järjestöt odottavat myös nopeaa reagointia ja ketteryyttä. Järjestöt toivovat myös, että avustusten asiantuntija-arviointiin panostetaan. Pienten avustusten hakuprosessia toivotaan kevennettävän. Lisäksi järjestöt toivovat nykyistä parempaa tukea ja ohjausta avustusten hakemiseen sekä pienten järjestöjen huomioimista.

Työryhmä kuuli Soste ry:n Järjestöjen sote-muutostuki hankeen asiantuntijoita muilla hyvinvointialueilla valmistelussa olevista sotejärjestöjen yhteistyömalleista. Useimmilla alueilla on jo tehty päätöksiä tai on valmistelussa pysyvät yhteistyörakenteet kuten kumppanuuspöydät, järjestöareenat ja järjestöjen neuvottelukunnat. Useilla alueilla

ollaan lisäksi järjestäytymässä erilaisiin teemoihin kuten lapset ja nuoret, pitkäaikaissairaat ja vammaiset, ikääntyneet, mielenterveys- ja päihdeongelmaiset sekä monilaiset muut järjestöt.

Viranhaltijoista koostua Sote-uudistuksen koordinaatioryhmä käsitteli työryhmän selvitystä kokouksessaan 24.5.2022.

Työryhmän havainnot järjestöyhteistyön ja avustustoiminnan kokonaisuuden nykytilasta

Työryhmä tunnisti, että kaupungin uusi järjestöyhteistyön kaupunkitasoinen malli rakentuu kaupungin avustustoiminnan uudesta kaupunkitasoisesta mallista, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lainsäädännöllisistä tehtävistä, sote-järjestöjen neuvottelu- ja yhteistyörakenteesta ja muusta järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä sekä aiempaa laajemmasta asukasosallisuuden ja asukasyhteistyön toimintamallista. Seuraavassa näitä käsitellään teemakokonaisuuksina ja millaisia erilaisia ratkaisuehdotuksia työryhmä tunnisti niiden järjestämiseksi.

Järjestöyhteistyön nykytilassa työryhmä tunnisti paljon toisistaan erillistä, kaupunkiyhteisesti koordinoimatonta toimintaa. Kaupunginkansliassa tehdään yhteistyötä mm. asukasosallisuus- ja maahanmuuttajajärjestöjen, vaikuttamistoimielinten taustalla olevien vanhus- ja vammaisjärjestöjen sekä laajemmin sellaisten järjestöjen kanssa, joilla ei ole selkeää substanssikontaktia kaupungin muussa organisaatiossa. Toimialojen järjestöyhteistyössä painottuu yhteistyö oman toimialan palveluita tuottaviin järjestöihin, mutta selvitystyössä ei kyetty tunnistamaan tarkemmalla tasolla avustustoimintaa laajempaa yhteistyötä. Pitkäjänteisintä järjestöyhteistyötä on tehty kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla, jossa järjestöyhteistyöhön sisältyy avustusten lisäksi säännölliset tapaamiset ja yhteinen toiminnan kehittäminen. Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan järjestöyhteistyön toiminnassa on vahva toimijuus mm. kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntajärjestöjen kanssa. Työryhmä tunnisti myös, että järjestöille annettava suora tilatuki, kaupungin tilojen avaaminen ja kumppanuus sekä yhteistyösopimukset ovat merkittävää järjestöjen toimintaedellytysten tukemista.

Kaupungin avustustoiminta on merkittävin järjestöjen toimintaedellytysten tukimuoto. Kaupungin avustustoiminnassa havaittiin kuitenkin uudistamisen tarpeita. Avustuskuulutusta ja tietoa millaisia avustuksia on mahdollista hakea, pidetään vaikeaselkoisina kaupungin sisäisestikin. Kaupungin eri avustusmuotojen hakuaikojen epäyhteneväisyys, raportoinnin ja vaikuttavuuden kuvaamisen eri vaatimukset ja avustusvalmistelijoiden antama hakijaneuvonta vaihtelevat. Kaupungin ohjeiden mu-

kaan on mahdollista siirtää avustushakemuksia toisessa avustuskategoriassa käsiteltäväksi, mutta yhteistyö eri avustusvalmistelun prosesseissa on vähäistä. Avustusvalmistelun prosessit eivät myöskään ole yhteneväiset kansliassa ja toimialoilla, jonka vuoksi hakijoiden yhdenvertainen kohtelu ei välttämättä toteudu. Avustuksista päättäminen on delegoitu viranhaltijoille, jaostoille, lautakunnille ja kaupunginhallitukselle. Kansalaisyhteiskunnan toiminta voisi hyötyä palveluihin sitomattomasta, ympäri vuoden haettavissa olevasta pienavustusten kaltaisesta avustuslajista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvotteluelvoitteen osalta nähtiin, ettei ainakaan alkuvaiheessa ole mahdollista tehdä tiukkoja rajoituksia siihen, millaisten järjestöjen toiminnan voidaan nähdä tukevan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Neuvotteluelvoite koskee myös muita yhteistyötahoja kuin järjestöjä. Helsingin erityispiirre on, että kaupungissa toimii paljon valtakunnallisia ja piiritason järjestöjä, joilla on vahvaa edunvalvontaa ja vaikuttamistyötä, mutta asukkaiden arjessa vaikuttavat myös lähipalveluissa mm. harrastustoimintaa järjestävät paikallistason järjestöt.

Helsingissä on muihin suurempiin kaupunkeihin verrattuna suhteellisen paljon omia asukastaloja ja yhteisöjen ylläpitämiä asukastiloja. Kaupungin tilojen asukaskäytöstä on useita viranomaispäätöksiä. Esimerkiksi kaupunginhallituksen päättämien (20.8.2018 § 505) kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteiden mukaan kaupungin tilat ovat varsinaisen käyttäjän ulkopuolella kansalaisyhteiskunnan ja kolmannen sektorin toimijoiden käytettävissä. Päättäessään kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteista kaupunginhallitus samalla kehotti kaupunkiympäristön toimialaa ottamaan huomioon asukaskäytön mahdollistaminen soveltuvien osin kaikissa uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeissa sekä muita toimialoja huolehtimaan hallinnoimiensa asukaskäyttöön soveltuvien tilojen lisäämisestä sähköiseen varausjärjestelmään. Tämän päätöksen toimeenpano on ollut ennakoitua hitaampaa. Kaupunki uudistaa parhaillaan Varaamo- palvelua ja uudistuksen ohessa palveluun lisätään vaihteittain uusia tiloja.

Kaupungin asukastalot ja yhteisöjen ylläpitämät asukastilat eivät jakaudu tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti eri kaupunginosien tai edes suurpiirien kesken. Uusista asukastiloista tulee säännöllisesti aloitteita, jolloin tarkastellaan alueen kaupungin tilojen soveltuvuutta asukaskäyttöön ja lähialueen muiden asukastilojen hyödyntämistä. Kaupungin eri asukastiloja tarkasteltaessa tulisi painottaa tukea erityisesti sellaisille alueille, joissa asukaslähtöinen toiminta on vaimeampaa ja ne siten hyötyisivät kaupungin vahvemmassa osallisuustyöstä.

Kaupungin avustustoiminnan nykytilanteen kuvaus

Työssä on kartoitettu kaupungin talousarviossa nykyisin olevat avustusrahat, päätöstahot, hakemusten ja avustettavien järjestöjen määrät, tehtävien päätöksiä määrän sekä kartoittanut kaupungin avustustoiminnan kehittämistarpeita ja mahdollisia vaihtoehtoisia malleja kaupungin avustustoiminnan järjestämiseen. Vaihtoehtoisten mallien etuja ja haasteita on analysoitu osana työtä.

Kaupungin talousarviossa 2022 on varattu yhteensä 49,4 miljoonaa euroa avustuksiin. Vuosittain kaupungille tulee noin 3 000 avustushakemusta ja päätöksiä avustuksista tehdään satoja. Päätöksiä avustuksista tehdään kaupunginvaltuustossa, kaupunginhallituksessa, lautakunnissa, jaostoissa sekä viranhaltijoiden toimesta. Järjestöt voivat hakea avustusta useammalta taholta kaupungilta, kun avustuksia myönnetään eri lähteistä eri tarkoituksiin. Järjestökuulemisessa tuli esille, että välillä on vaikea tunnistaa, mistä avustusta tulisi hakea. Yleis- ja toiminta-avustuksissa avustuksensaajat säilyvät suhteellisen samoina vuodesta toiseen.

Kaupunginhallituksen avustusrahoista tuetaan kaupunginvaltuuston talousarviopäätöksellä neljää yhteisöä, tämän lisäksi kaupunginhallitus päättää asukasosallisuuden ja muiden yhteisöjen avustuksista (yleisavustukset). Kaupunginkansliassa jaetaan lisäksi työllisyys- ja koulutamisavustuksia. Keskushallinnon avustusten kokonaismäärärahat ovat noin 2,7 miljoonaa euroa. Kasvatus- ja koulutuslautakunta jakaa avustuksia iltapäivätoimintaan ja vapaaseen sivistystyöhön 9,8 miljoonalla eurolla. Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston avustusraha oli 20 000 euroa ja pelastuslautakunnan 122 500 euroa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan avustusrahat ovat suurimmat, 28 miljoonaa euroa. Kulttuurijaosto jakaa näistä 17 miljoonaa euroa, liikuntajaosto 8,4 miljoonaa euroa ja nuorisajaosto 2,6 miljoonaa. Sosiaali- ja terveystalouden avustusrahat ovat vuoden 2022 talousarviossa 6,7 miljoonaa euroa. Näistä 500 000 euroa on sosiaali- ja terveystalouden talousarviokohdalla ja 6,2 miljoonaa euroa valtionperintöjen talousarviokohdalla. Lisäksi valtionperintöjen talousarviokohdalla on osoitettu erilliseen avustushakuun avustusrahoja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle 1,3 miljoonaa euroa ja sosiaali- ja terveystalouden toimialalle 0,7 miljoonaa euroa. Kaikki sosiaali- ja terveystalouden avustusrahat on raportoitu valtion tilastoinnissa sote-kustannuksiksi. Lautakuntien ja jaostojen lisäksi avustuksista tehdään myös viranhaltijapäätöksiä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö mahdollistaa avustusten jakamisen valtion yleiskatteellisesta rahoituksesta. Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (7 § 4 mom.) perusteluissa todetaan, että järjestöjen toimintaedellytyksien tukeminen voi harkinnan mukaan tarkoittaa myös avustusten jakamista järjestöille. Kaupungin hallintosäännössä sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnalla tehtävissä on avustusten jakaminen.

Työryhmän näkemyksiä nykyisen sosiaali- ja terveystoimen avustusten uudistamisesta

Työryhmä kartoitti vaihtoehtoisia ratkaisuja sosiaali- ja terveyslautakunnan sekä pelastuslautakunnan nykyisin jakamien avustusten kokonaisuuteen. Lisäksi tarkasteltiin kaupungin avustustoiminnan kokonaisuuden päätösvalmistelua ja päättäjätahoja. Kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimialan avustustoiminta on hyvin spesifiä, jonka vuoksi työryhmä näki, että avustustoiminnan yhtenäistämisen toimenpiteitä on tarkoituksenmukaista kohdentaa erityisesti kaupunginkanslian, kulttuurin ja vapaa-ajan sekä sosiaali- ja terveystoimialan avustustoimintaan.

Työssä tunnistettiin kolme vaihtoehtoista ratkaisua sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan avustuksiin:

- sosiaali- ja terveyslautakunnan ja pelastuslautakunnan jakamat avustukset jaetaan jatkossa sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnassa valtion yleiskatteellisesta rahoituksesta sekä valmistelu ja päätöksenteko avustuksista on sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla,
- osa nykyisistä järjestöavustuksista jaetaan sosiaali-, terveys- ja pelastuslautatoimialalla valtion yleiskatteellisesta rahoituksesta, osa siirtyy kaupungin rahoitettavaksi ja päätettäväksi,
- kaikkien nykyisten sosiaali- ja terveyslautakunnan sekä pelastuslautakunnan avustuksien haku, valmistelu ja koordinointi siirtyy kaupungille, rahoitus ja päätöksenteko siirtyy osin tai kokonaan kaupungille.

Ratkaisussa, jossa nykyiset sosiaali- ja terveyslautakunnan ja pelastuslautakunnan avustukset jaettaisiin valtion yleiskatteellisesta rahoituksesta nykytilanne säilyisi lyhyellä tähtämellä ennallaan. Pidemmällä tähtämellä on mahdollista, että valtion rahoituksen vähentyessä järjestöavustuksiin käytettävät määrärahat ja avustettavien järjestöjen määrä vähenevät.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan jakamat avustukset on jaettu eri avustustilajeihin: lasten ja lapsiperheiden terveyden ja hyvinvoinnin tukeminen, nuorten ja aikuisten terveyden ja hyvinvoinnin tukeminen, ikäihmisten terveyden ja hyvinvoinnin tukeminen, kansanterveysjärjestöjen tukeminen, mielenterveystyön ja päihdetyön tukeminen, vammais- ja kehitysvammatyön tukeminen, maahanmuuttajatyön tukeminen sekä monialayhdistykset.

Pelastuslautakunta jakaa avustuksia Helsingin Pelastusliitolle, Helsingin Väestönsuojeluyhdistykselle, Suomen meripelastusyhdistykselle sekä Suomen punaisen ristin Helsingin ja Uudenmaan piirille. Avustuksensaajien toiminta kytkeytyy kiinteästi pelastustoimintaan.

Jaoston kehotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveyslautakunnan jakamia avustuksia on tarkasteltu tarkemmin avustuksensaajittain ja kartoitettu, mitkä avustuksista voitaisiin jatkossa jakaa sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan päätöksillä valtion yleiskatteellisesta rahoituksesta ja mitkä voitaisiin siirtää jaettavaksi kaupungin talousarviomäärärahoista.

Mikäli osa nykyisistä avustuksista jäisi jaettavaksi sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla, tällaisiksi avustuksiksi on tunnistettu:

- sosiaali- ja terveyspalveluita täydentävän ammatillisen järjestötoiminnan avustukset,
- avustettavat toimijat, joiden toimintaa ei voi siirtää ostopalveluiksi tai kilpailuttaa,
- järjestötoiminta, jonka avustettavaa toimintaa ei voi siirtää järjestettäväksi muulla tavoin
- pelastuslautakunnan nykyiset avustukset

Hajautetussa ratkaisussa kaupungin talousarviomäärärahoista rahoitettaviksi avustuksiksi jäisivät hyvinvointia ja terveyttä edistävät kansanterveysjärjestöt, kotoutumisen tukea tuottavat järjestöt, ikäihmisten liikuminen, vammaistyötä tukeva avustustoiminta sekä perhejärjestöt nuoriso ja- ja vapaaehtoisjärjestöjen osalta. Päihde- ja mielenterveystyön sekä osin nuorten ja aikuisten avustusten osalta tulisi tarkemmin selvittää avustettavia tahoja ja tehdä sillä perusteella ratkaisut, minne avustukset jatkossa kuuluisivat. Mikäli avustuksia haettaisiin kahdesta paikasta, voisi tämä aiheuttaa haasteita viestintään sekä järjestöille sen tunnistamiseen, mistä avustusta hakea.

Ratkaisussa, jossa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan järjestöavustusten haku, valmistelu ja koordinointi siirrettäisiin kaupungille, voitaisiin

päätöksenteko ja rahoitus joko keskittää tai hajauttaa. Määrätyt avustukset voitaisiin rahoittaa valtion yleiskatteellisesta rahoituksesta ja määrätyt kaupungin talousarviomäärärahoista. Tässä tapauksessa myös päätöksentekoa voitaisiin hajauttaa esimerkiksi kaupunginhallituksen sekä sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan kesken. Jos päätöksentekoa halutaan keskittää, yksi tunnistettu vaihtoehto kaupunginhallituksen ohella voisi olla perustaa kaupunginhallitukseen avustusjaosto.

Mikäli sosiaali- ja terveystoimialan avustusvalmistelu siirtyisi kaupungille mutta päätöksenteko hajautettaisiin kaupunginhallitukselle, sotepe-lautakunnalle ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan viranhaltijoille, haasteiksi tunnistetaan päätöksenteon esittelijöiden ja valmistelijoiden sijaitseminen eri organisaatioissa, asiantuntijuuden ajautuminen kauas valmistelusta, kytköksen katoaminen palvelutoimintaan ja muuhun järjestötoiminnan tukeen ja kokonaisuuden vaikea hallittavuus yhdellä taholla (suuri määrä hakemuksia ja päätöksiä).

Valittavan ratkaisun osalta on huomioitava, että tällä hetkellä nykyinen sosiaali- ja terveyslautakunnan ja pelastuslautakunnan avustama toiminta ei pääosin suoraan sovellu avustettavaksi kaupungin muiden toimialojen ja kaupunginkanslian avustusemäärärahoista. Ratkaisut, joissa osa tai kaikki avustettavasta toiminnasta siirtyisi muun tahon jaettavaksi, edellyttäisivät avustusohteiden, avustustajien ja avustusten myöntämisperiaatteiden päivittämistä. Päivityksiä tarvittaisiin mahdollisesti myös hallintosääntöön ja toimintasääntöihin. Näiden tekeminen vie aikaa, jonka vuoksi on haasteellista toteuttaa avustushakuja aiemmassa sosiaali- ja terveyslautakunnan avustushaun ja maksatuksen aikataulussa.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan avustuksista osa on hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytysten edistämistä. Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 § todetaan, että kunnan on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Lain 7 §:ssä sama tehtävä annetaan hyvinvointialueelle. Lainsäädännön näkökulmasta kummallakin on tehtävänä edistää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä.

Työryhmä tunnisti, että sosiaali- ja terveystoimen avustuskokonaisuutta tarkastellessa on otettava huomioon, että kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmän (hyte-ohry) yhdeksi tehtäväksi on annettu koordinointi ja määrittely painopisteistä, jotka toimivat kaupun-

gin avustustoiminnan jakoperusteina hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta. Tämä tehtävä ei ole käytännössä toteutunut, mutta kaupungin avustustoiminnan uudistaminen voi antaa edellytykset tehtävän toteuttamiseen ja avustustoiminnan kytkemiseen kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelman toteuttamiseen. Tämä näkökulma puoltaisi, että osa tai kaikki hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avustuksista siirtyisivät kaupungin talousmäärärahoilla rahoitettavaksi ja päätettäväksi.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on jakanut avustuksia ruoka-aputoimintaan. Asukastalotoiminta ja ruoka-aputoiminta on päätetty siirtää kaupungin toiminnaksi. Näihin kytkeytyvä avustuskokonaisuus olisi järkevää siirtää samalle taholle kuin toiminta. Nykymallissa kaupunginkanslia vastaa asukasosallisuuden avustuksista, joten mikäli tämä tehtävä pysyy ennallaan, asukastalotoiminta ja siihen kytkeytyvä avustuskokonaisuus olisi tarkoituksenmukaista siirtää kaupunginkansliaan. Ruoka-aputoiminnalle ei ole tunnistettavissa muusta kaupunkiorganisaatiosta selkeää paikkaa, siihen jollain tavalla kytköksissä oleviksi toiminnoiksi voidaan nähdä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan vapaaehtoistyön koordinointi sekä asukastalot, joiden verkostoa hyödynnetään ruoka-avun jakamisessa.

Työryhmän työssä sosiaali- ja terveystoimialan nykyisten avustusten järjestämisestä esitettiin erilaisia näkemyksiä. Nähtiin, että keskittäminen kaupungille ja myös kaupungin rahoitettavaksi olisi uudessa tilanteessa tarkoituksenmukaisinta. Esitettiin, että avustusmäärärahat on tilastoitu sote-kustannuksiksi ja muualla Suomessa hyvinvointialueet tulevat jakamaan järjestöavustuksia. Mikäli avustuksia keskitettäisiin, vaihtoehtoina nähtiin kaupunginkanslia sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala. Järjestöyhteistyön koordinoinnilla ja järjestöavustuksilla nähtiin olevan yhteys, joten ne olisi hyvä olla lähekkäin.

Työryhmän näkemyksiä uudesta kaupunkiyhteisestä avustustoiminnan mallista

Uusi kaupunkiyhteinen avustustoiminnan malli pitää sisällään ratkaisuja ja kehittämisehdotuksia nykyisen sosiaali- ja terveystoimialan ja pelastuslaitoksen, kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan ja kaupunginkanslian avustusvalmisteluun ja päätöksentekoon. Kasvatuksen ja koulutuksen ja kaupunkiympäristön toimialan avustusvalmistelu ja päätöksenteko on tarkoituksenmukaista säilyttää nykyisellään. Yhteistä kaupungin avustustoiminnalle tulisi olemaan yhdenmukaisemmat käytännöt muun muassa hakuun, hakijoiden neuvontaan, viestintään, avustusten käytön valvontaan ja raportointiin.

Työryhmä tunnisti kaupungin avustustoiminnan tukiprosesseissa kehitettävää. Uudistus voidaan välittömästi käynnistää avustustoiminnan viestinnän ja aikataulujen yhtenäistämällä. Hel.fi -avustussivusto ratkaisee osin nykyistä viestinnän hajanaisuuden haastetta, koska sinne on koottu tietoa kaupungin jakamista avustuksista. Kerran vuodessa myönnettävien avustusten hakemisen ja myöntämisen aikataulujen yhtenäistäminen tulee vaatimaan siirtymäaikaa. Osassa avustuksissa on jatkuvia hakuja ja tätä kokonaisuutta on tarkoitus tarkastella laajemmin uudistamisen yhteydessä. Viestinnän ja aikataulujen yhtenäistämisen jälkeen seuravana askel voisi olla avustusperiaatteiden kehittäminen kaupunkitasolla. Kaupunkiyhteiset avustusperiaatteet voisivat toimia avustustoiminnan tahtotilan ja tavoitteiden ilmaisuna. Nykyiset avustusohjeet ovat teknisluonteiset eikä niistä ilmene kaupungin tahtotila avustustoiminnassa. Avustuksien käytön valvontaa ja raportointia tulee yhtenäistää.

Avustustoiminnan yhteisen tietopohjan, valmistelukäytänteiden ja -periaatteet, valmisteluprosessi ja avustusvalmistelijoiden keskinäinen yhteistyö vahvistaa asiakaslähtöistä toimintakulttuuria avustustoiminnassa. Kaupunkiyhteiset avustusperiaatteet ohjaisivat toimialojen ja kanslian avustusperiaatteiden uudistamista ja samassa yhteydessä voitaisiin arvioida yleis- ja hankeavustusten välistä painotusta avustustoiminnassa. Avustusperiaatteiden kehittämisessä tulee huomioida, että osaa avustustoiminnasta ohjaa lainsäädäntö. Kaupunkiyhteisen avustustoiminnan kehittäminen edellyttää koordinaatiota ja johtamista ja avustusjärjestelmän kehittämistä.

Riippumatta siitä, missä sote-avustukset valmistellaan tai päätetään jatkossa, harkittavaksi tulee kaupunginhallituksen asettama sote-neuvottelukunta, joka kokoaisi laajasti sote-järjestöt, mahdollistaisi jatkuvan vuoropuhelun toimintojen kehittämisessä ja jonka tehtäviksi annettaisiin myös lausuntojen, kannanottojen ja esitysten antaminen.

Työryhmän linjaukset sote-avustuksia koskien

Valmistelun kuluessa tarkoituksenmukaisimpana vaihtoehtona näyttäytyi sosiaali- ja terveyslautakunnan sekä pelastuslautakunnan avustusten osalta olisi siirtää avustushaku ja avustusvalmistelu kaupunginkansliaan. Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta tekisi päätökset valtion yleiskatteellisesta rahoituksesta rahoitettavista avustuksista ja kaupunginhallitus muista ennen sote-avustuksina käsitellyistä. Lisäksi yksittäinen Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskuksen avustus olisi järkevää siirtää kaupunginhallituksen jaettavaksi. Muilta osin avustusvalmistelu ja -päätöksenteko säilyisi nykyisellään.

Pidemmällä tähtäimellä olisi tarkoituksenmukaista ja vaikuttavuutta parantavaa kehittää kaupungin avustustoimintaa kokonaisuudessaan. Kehittämistyöllä selkeyttäisiin aikatauluja, viestintää, käytäntöjä, yhtenäistettäisiin prosesseja ja valmistelua sekä ilmaistaisiin kaupungin tahtotila avustustoiminnassa. Lisäksi osana kehittämistyötä voitaisiin kehittää avustuslajeja. Kehittämistyön tulisi olla vaiheistettua.

Jatkossa, mikäli sosiaali- ja terveystoimialan järjestöavustukset siirtyvät kaupungille, ne kytkettäisiin hyvinvoinnin ja terveyden osalta ainakin osittain hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteisiin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen järjestöavustusten kriteereissä ja jakoperusteissa voidaan kaupunginhallituksen päätöksen mukaan huomioida valtuustokausittain asetettavat painopisteet. On kuitenkin tunnistettava, että tämä voi tuoda järjestöjen toimintaan ennakoimattomuutta, koska hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet painopisteet vahvistetaan valtuustokausittain ja niistä päätetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmässä kaupunkistrategiaan ja toimintaympäristöanalyysiin perustuen. Painopisteet ohjaavat hyvinvointisuunnitelman valmistelua, joka osaltaan päätetään kaupunginvaltuustossa.

Työryhmän kuvaus kaupungin ja järjestöjen erilaisista vuorovaikutusrakenteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 6 § mukaan kunnan on edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Toimintaedellytykset sisältävät järjestöyhteistyötä ja avustamista sen nykyisissä eri muodoissa ja vaikutusmahdollisuudet tarkoittavat mm. sitä, että järjestöt ovat laajasti mukana kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmissä ja verkostoissa sekä vaikuttamistoimielimissä.

Jatkossa Helsingin kaupungin on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä HUS-yhtymän sekä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta. Helsingin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä on käsitellyt uutta neuvotteluelvoitetta kokouksessaan 24.11.2021. Ohjausryhmä päätti, että jatketaan jo nyt tehtävää hyvää yhteistyötä eri kumppaneiden kanssa. Lisäksi tunnistetaan keskeiset toimijat ja rakenteet. Neuvotteluille luodaan toimintamalli vuoden 2022 aikana niin, että se kytketään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmän työhön ja vuosikelloon. Ratkaisuehdotus on saatettu tiedoksi myös sosiaa-

li- ja terveydenhuollon koordinaatioryhmään 24.3.2022 sekä käsitelty sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaostossa.

Työryhmä tunnisti joitakin kaupungissa jo valmiina olevia verkostoja, joita voidaan osallistaa hyvinvoinnin ja terveyden neuvotteluelvoitteen toteuttamiseksi. Esimerkiksi kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan koordinoima Liikuntaparlamentti kokoaa yhteen keskeiset liikunta-alan järjestöt. Kulttuuri-, nuoriso-, vanhus- ja vammais- ja maahanmuuttajajärjestöjen yhteistyöhön on erilaisia valmiita verkostoja, jotka jo nyt toimivat osin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kaupunkitasoisessa kokonaisuudessa.

Uuden neuvotteluelvoitteen toimintamallin rakentamisessa tulisi huomioida, miten järjestöyhteistyön koordinaatio päätetään ratkaista kaupunkitasolla. Helsingin laajan yhteistyökentän vuoksi yhtenä ratkaisuna olisi rakentaa neuvottelukokonaisuuden toimintamalliin erillinen osio järjestöjen kanssa käytäviin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvotteluihin. Tämä osa toimintamallia tulisi rakentaa yhteistyössä järjestökentän kanssa erikseen sovitulla tavalla. Neuvotteluja käytäisiin perusteellisemmin aina valtuustokauden alussa osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteiden valintaa. Tällöin neuvottelutulos vaikuttaisi suoraan painopisteiden valintaan sekä kaupungin hyvinvointisuunnitelman rakentamiseen sekä mahdollisesti avustuskriteereihin, mikäli päätetään, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet sisällytetään joihinkin kaupungin avustuskriteereihin. Muina vuosina neuvottelut kytkettäisiin osaksi talousarviovalmistelua sekä toiminnan ja talouden suunnittelua. Näissä neuvotteluissa pääpaino olisi tavoitteiden seurannassa ja toimeenpanon tarkistuksessa.

Neuvotteluelvoitteen toimintamalli tulisi rakentaa toimivaksi kokonaisuudeksi siten, että lainsäädännössä mainitut yhteistyötahot ovat yhdenvertaisessa asemassa. Toimintamallia rakentaessa tulisi tunnistaa ja määritellä keskeiset neuvotteluihin osallistuvat tahot. Toimintamallin rakentamiseen tulisi osoittaa riittävät resurssit ja sen toimeenpano hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmän johtamana.

Kokonaisnäkömyksenä edellä mainitun hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen järjestöyhteistyön kehittämisen lisäksi työryhmä tunnisti, että kaupungilla on kehitettävää laajemmin, jotta järjestöjen osaaminen kyetään hyödyntämään mahdollisimman kattavasti. Kaupungin tulevassa järjestöyhteistyön mallissa nähdään, että järjestökentän kanssa vahvistetaan kumppanuutta ja yhteistyötä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen laajan käsitteen sekä sote-järjestöjen runsauden lisäksi työryhmä tunnisti, että kaupungilla on paljon muitakin teemoja, joissa järjestö-

06.06.2022

jen kanssa tulisi tiivistää yhteistyötä. Esimerkiksi ympäristöalan järjestöt ja opetustoimen vanhempain- ja kasvatustalon järjestöt olivat sellaisia, joita työryhmässä ei tarkasteltu laajemmin. Lisäksi nähdään, että kansalaisyhteiskuntatoiminta on itsessään tärkeää ja avustustoiminnassa ja järjestöyhteistyössä ei ole kyse vain kaupungin palvelutoiminnan täydentämisestä vaan myös aktiivisen kansalaisuuden, osallisuuden ja demokratian vahvistamisesta sekä kaupunkilaisten tiedon ja osaamisen hyödyntämisestä.

Työryhmä tunnisti myös, että kaupungin varsin kirjava nykykäytäntö solmia erilaisia kumppanuuksia ja yhteistyösopimuksia, joissa sitoudutaan esimerkiksi kaupungin omarahoitukseen, työntekijäpanokseen, tilatukseen tai tutkimusyhteistyöhön, vaatii tarkempaa tarkastelua ja yhdessä sovittavaa toimintamallia.

Sotepe-jaosto linjasi päätöksessään 2.5.2022 § 19, että kumppanuutta sote-järjestöjen kanssa on syytä tiivistää luomalla jatkuva ja säännöllinen yhteistyön rakenne esimerkiksi määrittelemällä yhteyshenkilöt ja yhteistyön tavat sotepe-toimialan palveluissa, ei ainoastaan avustusvalmistelussa. Sote-järjestöjen neuvottelukunta tai vastaava toimielin mahdollistaisi jatkuvan vuoropuhelun toimintojen kehittämisestä sote-palvelujen vastuuhenkilöiden ja järjestöjen välillä.

Työryhmän kuvaus asukasosallisuuden ja asukasyhteistyön nykymallista

Työryhmä selvitti vaihtoehtoja asukastilakokonaisuuden (kaupungin omat ja kaupungin avustamat yhteisöjen ylläpitämät) sekä alueellisen asukastoiminnan, yhteistyön, viestinnän ja koordinaation yli toimiala- ja organisaatorajojen järjestämiseksi. Tähän kokonaisuuteen löytyy yhtymäpintoja kaupungin omien asukastalojen lisäksi palvelukeskusten avoimeen toimintaan ja tiloihin sekä Stadin Safka ruoka-avun toimintoihin. Sotepe- jaosto kehotti päätöksessään 2.5.2022 § 19, toimimaan uudelleenjärjestelyjen valmistelussa siten, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala (sotepe) jatkaa toimijana sosiaalisen luototuksen, Helsingin Lapset SIB -sopimuksen ja pelastuskoulun osalta sekä päätoimijana palvelukeskustoiminnan osalta. Edelleen jaosto kehottaa toimimaan valmistelussa siten, että kaupungin virastot, liikelaitokset ja muut toimialat (kunta) jatkavat toimijana asukastalotoiminnan, osallistuvan budjetoinnin ja ruoka-aputoiminnan osalta.

Asukastoimintaa järjestetään sekä kaupungin eri toimialojen ylläpitämissä tiloissa että yhteisöjen ja yritysten ylläpitämissä tiloissa. Helsingissä on pääsääntöisesti asukaskäytössä olevia tiloja noin 50. Lisäksi on joukko muita tiloja, joita asukkaat käyttävät kokoontumiseen, mutta

joiden pääsääntöinen tarkoitus ei ole asukastilana toimiminen. Näitä tiloja hyödynnetään erityisesti kaupunginosissa, joissa ei ole omia asukastaloja/-tiloja. Kaupunginhallituksen asukasosallisuuden avustuksilla tuetaan yhteisövetoista asukastoimintaa tuen kohdistuessa pääsääntöisesti tilavuokriin ja henkilöstön palkkoihin. Vuonna 2022 avustetaan 21 tilan ylläpitämistä ja 22 työntekijän palkkausta.

Kaupungin asukastalotoimintaa ja yhteisöjen asukastilatoimintaa ei ole kehitetty ja koordinoitu kokonaisuutena. Kaupunginkanslian viestintäosaston osallisuus ja neuvonta -yksikkö on vastannut asukasosallisuuden avustusvalmistelusta ja yhteistyöstä asukasosallisuuden avustusta hakevien ja saavien järjestöjen kanssa ja sosiaali- ja terveystoimiala puolestaan on vastannut kaupungin oman asukastilatoiminnan kehittämisestä. Mikäli sosiaali- ja terveystoimialan avustustoiminta siirretään kaupunginkansliaan, jää kaupunginkansliaan edelleen asukasosallisuuden avustukset. Tällöin olisi perusteltua, että kaupungin ylläpitämät asukastalot siirretään kaupunginkansliaan.

Työryhmässä todetut mallit asukastoiminnan ja asukastilojen koordinointiin ja kehittämiseen

Tavoitteena on asukastoiminnan ja tilojen koordinointi ja operatiivinen palvelun tuottaminen ja kehittäminen kokonaisuutena siten, että kaupunginosien asukastoimintaan soveltuvia eri tiloja voitaisiin käyttää mahdollisimman tehokkaasti ja joustavasti. Asukkaiden ja yhteisöjen toiminnan kannalta ei ole useinkaan merkityksellistä tilasta tai toiminnasta vastaava taustaorganisaatio vaan tilan saatavuus, soveltuminen monipuoliseen toimintaan ja tilan joustava käyttö ja varaaminen.

Työryhmä tunnisti seuraavat kolme vaihtoehtoa:

- Malli, jossa kaupungin asukastilat ja asukastilatoiminnan kehittäminen ja koordinaatio olisi kaupunginkansliassa.
- Malli, jossa kaupungin asukastilat siirrettäisiin kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle ja asukastilakokonaisuuden kehittäminen ja koordinaatio säilyisi kaupunginkansliassa.

Pitkällä tähtäimellä arvioitavaksi myös vaihtoehto:

- Hajautettu malli siten, että kaupungin asukastalot luovutettaisiin yhteisöille ja kaupunkitasoinen kehittäminen ja koordinaatio säilyisi kaupunginkansliassa

Valmistelun aikana tarkoituksenmukaisimpana näyttäytyi malli A. Mallissa kaupunki tehostaisi eri asukastilojen ja asukasosallisuuden asian-
tuntijoiden aluelähtöistä yhteistyötä. Kaupunginkansliassa sijaitsevien
stadiluotsien, yritysluotsien ja asukastalotyöntekijöiden sekä toimialojen
aluetyöntekijöiden (mm. yhdyskuntatyö, nuorisopalveluiden aluetyö) yh-
teistyötä tiivistettäisiin ja kehitettäisiin suunnitelmallisesti yhdessä jär-
jestöjen kaupungin palkka-avustuksella palkkaamien koordinaattorei-
den kanssa. Mallissa B asukastalotoiminnat siirrettäisiin kulttuuri- ja
vapaa-ajan toimialalle ja pitkällä tähtäimellä tunnistettiin vaihtoehto C,
jossa kaupunki luovuttaisi omat asukastalot yhteisöjen ylläpidettäviksi.

Mallin A vahvuutena voidaan nähdä kaupunginkansliassa oleva osalli-
suusmallin kehittäminen ja koordinaatiotehtävä, alueosallisuuden vah-
va osaaminen sekä kaupunkiyhteinen osallistuva budjetointi. Lisäksi
kaupunkiyhteinen digitaalisten osallistumispalvelujen kehittäminen on
kaupunginkansliassa. Malli mahdollistaisi kokonaisuuden holistisem-
man kehittämisen ja yhdenmukaisten toimintatapojen ja koordinaation,
kun olisi suora toimivalta johtaa ja päättää asioista. Mallin B vahvuute-
na on kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalla olevat muut rajapinnassa lähellä
olevat palvelut ja toiminnot. Toimialalla on osaamista, tiloja ja muita re-
sursseja myös aluetyöhön. Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala on vastan-
nut tähän asti Varaamo-palvelun kehittämisestä ja ylläpidosta. Mallin C
vahvuutena on järjestöjen vahva osaaminen, paikallistuntemus ja kan-
salaistoimintalähtöinen kehittäminen asukastalotoiminnan järjestämi-
sessä. Mallissa saataisiin synergiaetua yhdistelemällä joustavasti kau-
pungin ja paikallisyhteisöjen osaamista ja resursseja. Avustuskriteerei-
den ja kumppanuussopimusten avulla voitaisiin varmistaa edelleen
kaupungin asukastalotoiminnalle asettamien tavoitteiden ja toimintata-
pojen toteutuminen. Kaupungilla säilyisi kehittämis- ja koordinaatiovas-
tuu kokonaisuudessa.

Vaihtoehtoja tarkastellessa Stadin safkan osalta tunnistettiin, että pal-
velu tulee kytkeä joko asukastalotoimintaan tai siirtää se kulttuuri- ja
vapaa-ajan toimialalle.

Työryhmän tunnistamia asukastalotoiminnan kehittämiskohteita pitkällä tähtäimellä

Kaupunki on tunnistanut tarpeen koordinoida asukastoiminnan ja tilojen
kehittämistä kokonaisuutena siten, että kaupunginosien eri tiloja voitai-
siin käyttää mahdollisimman tehokkaasti ja joustavasti. Työryhmä tun-
nisti, että palvelukeskukset olisi hyvä sisällyttää kokonaisuuteen, jossa
tarkastellaan kaupungin eri tilojen mahdollisuuksia maksuttomaan asu-
kaskäyttöön. Tämä edellyttää kaupungin asukaskäyttöön soveltuvien ti-
lojen käytön ja toiminnan koordinaation kehittämistä organisaatiolähtöi-

sen tavan sijasta laajempaan alueellisena toimintana. Osana tämän kokonaisuuden palveluverkosta olisi hyvä tunnistaa kaupungin omien palveluiden ja tilojen lisäksi järjestöjen ja muiden kaupungin sidosryhmien tuottamat palvelut ja tilat.

Kaupunkilaisten tiedonsaantia ja eri palveluiden löytämistä voitaisiin parantaa esimerkiksi avaamalla kaupungin palvelukartta ja toimipisterekisterikokonaisuus myös järjestöjen käyttöön. Jos järjestöt voisivat hyödyntää toimipisterekisteriä myös omien palveluidensa viestimiseksi kaupungin palvelukartalla, parantaisi se huomattavasti näkymää alueelliseen palveluverkkoon. Espoon kaupunki on kokeillut vastaavaa yhteistyössä EJY ry:n (hyvinvointi-, sosiaali- ja terveystalouden järjestöjen yhteistoimintaelin) kanssa.

Asukasosallisuuden avustusmääräraha vuodelle 2022 on ollut 1 096 000 euroa. Vuoden 2022 avustuspäätöksessä pääosa avustusmäärärahasta kohdentui asukastilatoiminnan vuokra- ja palkkakustannuksiin. Hakijamäärien ja uusien avustettavien tilojen määrän kasvaessa avustussummat hakijaa kohden uhkaavat pienentyä vuosi vuodelta, joka vaatii järjestöiltä yhä enemmän omarahoitusta tilojen ja toiminnan kulujen kattamiseksi. Asukasosallisuuden avustustilajia – ja kriteereitä olisi hyvä uudelleenarvioida kaupunkiyhteisessä järjestöavustusmallissa.

Työryhmän linjaukset uudeksi kaupunkitasoiseksi järjestöyhteistyön malliksi selvityksen pohjalta

Helsingin järjestöyhteistyön kaupunkitasoisessa mallissa yhdistyisi kaupungin toimialojen palveluissa jo oleva sisällöllinen osaaminen ja uusi kaupunkitasoinen järjestöyhteistyön kehittäminen, jota jatkossa tehtäisiin kaupungissa verkostomaisesti johtaen. Uutta toiminnassa olisi yhteiset toimialariippumattomat toimintatavat järjestövuorovaikutukseen, säännöllisyys, selkeä yhteistyön rakenne ja viestintä.

Uusi järjestöyhteistyön malli koostuisi kaupunginavustustoiminnasta, järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja neuvotteluista hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, säännöllisistä järjestökentän ja kaupungin yhteisistä tilaisuuksista, asukasosallisuudesta ja aluetyöstä, yhteistyöverkostoista, kaupungin tilojen asukaskäytön kehittämisestä, vapaaehtoistyöstä, kaupunkitasoisen vuosikellon laadinnasta kaupungin yhteiseen järjestötoiminnan tukeen ja järjestötoimintaan, järjestöviestinnästä ja -neuvonnasta, erilaisesta asukaslähtöisestä toiminnasta ja sen tukemisesta. Järjestöyhteistyön mallissa kaupunki toimisi alustana kaupungin ja järjestöjen yhteistyölle, auttaisi järjestöjä verkottumaan keskinäiseen yhteistyöhän ja edistäisi asukkaiden omaehtoista toimintaa.

Malliin sisältyisi seuraavat kokonaisuudet:

a) Kaupungin avustustoiminta. Kaupunkitasoisen järjestöyhteistyön mallin johtamiseen ja koordinointiin sisältyisi avustuskokonaisuuden (joko hajautettu tai keskitetty) kaupunkitasoisen valmistelu-yhteistyön, linjausten ja yhdenmukaisten tukiprosessien johtaminen ja koordinointi. Järjestöavustuskokonaisuuden uudistus koostuisi hakuajkojen yhdenmukaistamisesta, avustushakuinfoista ja hakuneuvonnasta, eri avustustylajien yhteyshenkilöistä, yhdenmukaisesta hakemusten päätösvalmistelusta ja päätösesitysten laadinnasta päättäjätahosta riippumatta. Avustuskokonaisuuteen liittyisi lisäksi toimintaperiaatteiden luonti päätösten toimeenpanoon, maksatukseen, yhteistyöhön hakijoiden kanssa esimerkiksi avustusten käyttötarpeiden muuttuessa sekä avustusten käytön valvonnan ja raportoinnin yhtenäinen malli. Mallin keskitetty johtaminen ja koordinaatio edellyttäisi kaikkien avustusta valmistelevien kaupungin toimijoiden osallistumista verkostoon.

b) Kaupunkilaisten käytössä olevat tilat yhteisölliseen asukastoimintaan. Nykyisiä kaupungin asukastaloja ja yhteisöjen ylläpitämiä asukastiloja kehitettäisiin laajempina aluekokonaisuuksina. Kehitettäisiin alueellista palveluverkostoa, jossa olisi sekä kaupungin että järjestöjen ja muiden sidosryhmien tiloja, joita voitaisiin hyödyntää asukas- ja yhteisölähtöiseen toimintaan. Alueellista yhteistyötä ja kumppanuutta vahvistettaisiin yli hallintorajojen. Kaupunginkansliaan ehdotettavaan koordinaatio- ja kehittämistehtävään tulee kohdentaa resurssit.

c) Kaupungin tilojen asukaskäytön edistäminen. Järjestöyhteistyön malliin kytkeytyisi myös kaupungin tilojen asukaskäytön edistäminen kaupunginhallituksen vahvistamien (20.8.2018 § 505) asukaskäytön periaatteiden mukaisesti. Kaupungin tilojen saaminen enenevässä määrin asukas- ja yhteisökäyttöön, muiden erillisten asukastilojen tarpeen arvellaan vähentyvän.

d) Kaupungin ja järjestöjen erilaiset vuorovaikutusrakenteet. Kaupunki tiivistäisi järjestöyhteistyötä luomalla jatkuvan ja säännöllisen yhteistyön rakenteen vuorovaikutukseen kaupungin ja sen toimintojen kehittämiseksi järjestöjen kanssa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen luotaisiin erikseen lakisääteinen uusi neuvottelumalli. Uusi lakisääteinen tehtävä edellyttää resursointia ja järjestöyhteistyön toteuttamiseen tulisi nimetä yhteyshenkilöt.

Järjestöyhteistyön mallin verkostomainen johtaminen, koordinointi ja viestintä keskitettäisiin kaupunginkansliaan siten, että toimialoilla olisi tarvittava resursointi järjestöyhteistyön koordinointiin ja toteuttamiseen.

Verkostomaisen johtamisen ja toteuttamisen mallissa yhteinen koordinaatio ja johtaminen kaupunkitasolla edellyttää yhteisen tietopohjan vahvistamista sekä kaupunkiyhteistä, toimialariippumatonta mallia järjestöyhteistyön toimeenpanoon. Toimialoilla tulisi olla nimetyt, järjestöyhteistyön vastuutyöntekijät muuhunkin kuin avustustoimintaan, joilla on toimialaan liittyvien järjestöjen riittävä substanssituntemus ja joilla on yhteys toimialan palveluihin ja siellä toteutettavaan järjestöyhteistyöhön. Järjestöyhteistyön ja avustustoiminnan johtamisessa ja koordinaatiossa korostuu verkostomainen johtaminen ja kanslian sisäisen yhteistyön vahvistaminen.

Osallisuus- ja vuorovaikutusmallin kaupunkiyhteisen organisoitumisen ja kehittämisen kokemusten perusteella on oletettavaa, että järjestöyhteistyön ja avustustoiminnan kaupunkiyhteinen malli omalta osaltaan auttaa lisäämään kaupungin järjestöyhteistyön selkeyttä, järjestelmällisyyttä ja johtamista sekä vahvistaa entisestään kaupungin osallisuustyön laajempaa kokonaisuutta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Johanna Seppälä, Osallisuus- ja neuvontayksikön päällikkö, puhelin: 09 310 79780
johanna.m.seppala(a)hel.fi
Katja Rimpilä, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Toimialat

Päätöshistoria

Kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto 30.05.2022 § 23

HEL 2022-006733 T 00 01 00

Päätös

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

06.06.2022

Asia/3

Kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

30.05.2022 Pöydälle

Jaosto päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Daniel Sazonovin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Johanna Seppälä, Osallisuus- ja neuvontayksikön päällikkö, puhelin: 09 310 79780
johanna.m.seppala(a)hel.fi
Katja Rimpilä, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566